

ABONNEMENT
Pour un an: 2 Dolars
Edition spéciale: 3 Dolars.

ADRESE
"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865
xxvème ANNÉE
1 Mai 1930

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca
İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ
No: 296

ABONEMAN:
Seneliği [24Nusha] Türki-
ye için 2 1/2, Âlâ kâğıd-
lı 5 Liradır

İDAREHANESİ
Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:
1904 — Genève
Yirmi beşinci sene
1 Mayıs 1930

Millî istiklâl için mücadeleden sonra Malî istiklâl için mücadele [1]

2

Soudan İki üç şene evveline gelinceye kadar cüzi pamuk istihsal ederdi; iki üç sene evvl İngiltere hükûmeti Soudan da 200,000 feddan araziye bir İngiliz şirketine verdi.

Bu şirket buraya munhasıran pamuk ekiyor ve Nil suyunun, bu 200 bin feddanlık araziye ırva ettikten sonra kalanını (Mısır) a bırakıyor. Bir feddan 2400 metre murabba'dır. (Mısır) a Nil nehri'nin artığı gidiyor. (Mısır) demek Nil nehri demektir. Nil siz (Mısır) hiçtir. Arteziyen kuyuları su veriyor fakat bu sular sade sudur. içinde turabı nebati = Humus yoktur. Nil suyu hem su hem de alâ gübredir. Bizim (Mısır) dan alâ bir Mısırmız vardır: (Adana)! Hem bizim (Mısır) mızın bir değil iki Nil'i vardır: **Seyhan ve Ceyhan**. Adana Mısırdan çok üstündür. Sebepi buraya saysam uzar.

Mısır ziraat sahıplarinin halini şimdi diğer gün olmuştur; ve oradaki mali buhran bizim mali buhranımızdan daha az vahim değildir. İflaslar

tevali ediyor: Sudan pamuğu Mısır pamuğun galebe etmiştir. Müttehidei Amerika geçen seneye kadar her sene 11 milyon balya [2] pamuk çıkarırdı, bu sene 13 milyon balya çıkardı. (Hindistan 9 milyon balya, (Mısır), 4 milyon balya pamuk istihsal eder. Bu kadar çok pamuk istihsal eden yerlerin hayvanları pek kıymetli bir gıdaya malik olurlar; pamuğun cıkıdleri yağlıdır bundan yağ alındıktan sonra yine hayvanlar için ba husus kışın eyice bir gıda olur. Kösele meselesi bir devlet için mühimmatı harbiyeden ve müdafaa maddelerinden ad olunabilir. Asker konduraları kalın kösele ister. bütün Avaup ile tüccari kalın köşle ister. Bütün Avrupa, Amerika ve Afrika ile münasebetimizin kesildiğini farz etsek milletin yüzde doksanı yalın ayak kalır. İsmet kardaşların

[1] 10 Nisan 1930'da İstanbul Türk Ocağında İctihad sahibinin verdiği, konferansın mabadi, başı 294 üncü İctihad'dadır.

[2] bir balya 150 ila 200 kilodur.

bana fabrikalarında gösterdikleri vesaik bunu gösteriyor. Gümrüklerimizin resmi istatistikleri bunu teyid etmektedir. İstimal ve istihlak ettiğimiz yünün, pamuğun, deri nin yüzde doksanı Çinden, Hindistandan, Afrikadan ve Amerikadan, Japonyadan geliyor. ve yalnız çığ deri için harice giden paramızın mikdarı asgari olarak 5 milyon liradır.

Bunları kayd etmekten muradım şunu anlatmaktır ki mücadelei millîye kadar mukaddes ve mübrem bir mücadele karşısındayız: Siyasi haysiyyet ve istiklâl den sonra iktisadi haysiyyet ve istiklâlimizi feth ve müdafaa etmeye davetliyiz. bir milletin iktisadi haysiyyet ve istiklâl bir ferdin iktisadi haysiyyet ve istiklâlinde daha az kıymetli değildir, vatan ve milletimizi kışkanç bir muhabbetle severiz ve bu sevgi onun her nevi haysiyyet ve istiklâlini incitecek her hadiseye karşı hassas olmamızı icab eder: Ecdadımız bize vasi ve çalışan için her nimeti vermeye hazır bir vatan bırakmıştır. Toprak,

su, güneş, maden, deniz, orman. Demir yellar, muazzam fabrikalar, dridnavtlar bundan çıkıyor Bakır, zımpara pandermiit krom, taş kömürü

ŞAİRİN FATİHLİĞİ

Gül rengi vermedi yoluma kimsenin kanı,
Ceyşim sünûhi azm, ideal oldu mığferim;
Küfran elile bağladı şükran çelengimi,
Mağlub adınlarıyla giden bir muzafferim.

A. D. 4 Temmuz 1929

madenlerimiz mühim madenlerdendir. Krom bu gün çelik ve nikel için, boya için çok lüzumlu ve kıymetli bir maddedir.

Ereğli kömür havzası her sene bir milyon ton kömür vermeye başladı. 1882 de bu havzadan senevi 70,000 ton çıkarılırken 1919 da 900,000 ton kömür alındı, son seneler bu mikdar artarak bir milyona çıktı. Bu azim bir serveti milliyedir. Bir mutahassısın sözüne göre bu muazzam havzadan şimdiye kadar çıkarmış olduğumuz kömür muazzam bir çınar ağacının ancak tek bir yaprağı mikdarındadır! Bizim beyaz kömürümüz [yani tükenmez ve hazır kuvvet olan sukutı meyahlarımız da çoktur. Eğin kazasının (Kadı gölü) şelâlesi binlerce beygir kuvveti temsil etmektedir; zerre kadar bundan istifade edilmeyerek asırlardan beri akıyor, Murad nehrine namurad dökülüp gitmektedir. Kadıgölü şelâlesinin kuvveti bütün Elaziz vilâyetinin tenvir ve tahrik ve teshin amili olabilir. Trabzo-

nun yanındaki Değirmen Dere suyunun cereyanından istifade edilerek bütün Trabzon ve civarının tenvir olunabileceği ve bütün tesisin iki senede Trabzon ve civarının petrol parası olarak Rusyaya verdiği para ile yapılacağı hesap edilmiştir. Balkan harbi esnasında Kara deniz sahil şehirlerinde yaptığım tedkik seyyaheti esnasında bu neticeye varmış ve o zaman ber tafsil içtihada yazmışdım. Fransa bu beyaz kömürden 1,065,000 beygir kuvveti istihsal etmektedir. 10 milyon beygir kuvvetine çıkabilir; 5 milyon beygir kuvveti istihsal için bir proje, Fransada, hazırlanmıştır. 182 numaralı (İçtihat) da Beyaz kömür ünvanlı makalemizde bu babda muhim tafsilat vardır.

Asırlardanberi sapan ve tohum bekleyen topraklarımız hisapsızdır. Bu kadar servet menbalarına malik olan bir milletin fakir, ve naümid olması ayıp ve namahaldir. Burada bundan sekiz asır evel yaşamış şark mütefekkirî (Sa'dî) nin:

ابر و باد و مه و خورشید فلک در کارند
تاتوانی بکف آری تو بنگفت نخوری .

tenkidini hatırlamamak mümkün değildir. Tercümesi şudur :

Bulut, ruzgâr, ay ve güneş çalışıyorlar taki senin eline ekmek geçsin; sen, gafletinin yüzünden aç kalıyorsun .

Ziyayı kameriî mahsulatı ziraiyye üzerine fâideli te'siri garblilerce ancak son zamanlarda malum olmuşken bu Şarklı dâhi sekizyüz sene evvel bunu bilmiş ve söylemiştir.

Evet, Her tarla bir istihkâmdır. Tarladan kuvvet ve haysiyet çıkar Nüfus azlığımızın mühim bir sebebi de bu top raklardan ilmi nur ve kuvvete istifade etmeyi bilmediğimizdir. Bin kere söylenmiştir ve çok malum bir hakikattir: tenasül tagaddi fazlalığının mahsulüdür. Bizim köylülerimiz fazla değil gregi kadar da tagaddi edemiyor. Ramazan iftarını bir maşraba su ve yarım ekmekle yapan köylüyü gördüğünü İktisat Vekâleti müfettişlerinde doktor arkadaşım Fuad Ali B.yana yakıla söylü yordu. Petekde kendilerine az bal bırakılan arıların oğul vermediklerini ve oğul almak istenildiği yakit petek de arılar için çok bal bırakıldığı malumdur. Bal yapanlara biraz cömerdece sahl bırakılırsa oğul verir; arılar artar; bal yapan mahluklar çoğalır, kollar çoğalır; tarlayı ekenler, istihsal edenler artar. Topraklarımız, ekimsizlikden kısırılıktan kurtulur; nüfusumuz ve nüfuzumuz artar, «aded kuv-

Şi'r

Roma sahrası

« J. Ruskin » den

Güneş batarken yer yüzünde hiçbir yer Roma sahrası kadar müessir degildir. Bir an için bu hayat gürültülerinden ve dünya cereyanlarından uzak ekinsiz ve harap vadiye yapa yalnız düşüğünüzü tasavvur ediniz.

Siz ne kadar yavaş yürürsenizde ayaklarınızın altındaki çürümüş, göz göz olmuş ve insan kemikleri gibi beyazlaşmış toprak yine dağılır, parçalanır.

Akşam rüzgârlarında yayılan, uzun ve budaklı çahların gölgeleri güneşin kızılığınca titrer; sanki o harabelerin toprakları altında yatan ölümler uykularından silkinirler, dağınık, iri, siyah kaya parçaları, şimdi taştaş üstünde kalmamış muazzam binaların köşeli enkazı, ölümlerin kalkmamaları için üstlerinde durur.

Menekşe renkli bir sis, ağır bir koku ufk-lara kadar sahrayı sarar, karaltılar ve hayaletler bu ıssız harabede enkaz ve sisle örtülür. öyleki her parçası akşamın kızıl aydınlığında

vetdir.» Bu söz Mussolini nindir: İtalyada her sene 500,000 can artar. Bu nüfus şimdiye kadar her sene ezcümle şimali ve cenubi Amerika'ya ve şimali Afrika'ya hicret ederlerdi Mussolini bu mühacereti men'etdi memleket de nüfusun mütekâsif olmasını hayırlı gördü. Bizde nüfusumuz ne kadar artarsa artsın mühacerete ihtiyacımız olmaz. 760,000 kilometre murabba'ı arazimiz var. Nüfusumuz ise 14 milyondur. Halbuki mesahe itibarile bugün Türkiyemiz, Fransadan ve Almanya'dan büyükdür. Romanya, Bulgaristan, Yunanistan, Yugoslavlya hükümetlerinin mecmu'u arazisinin yekûnuna muadil araziye malikiz. Türkiyemizin toprağı, nüfusumuz şimdikinin üç misli olsa yine rahat rahat besler. Kilometre başına bizde takriben 16 kişi düşüyor halbuki Belçika'da kilometre başına 200 den ziyade nüfus düşer. Fakat bu memleketin yalnız sanayi' mekteb-lerinde kız ve erkek olarak 210 bin talebe vardır. Heman heman bütün dünyanın tramvaylarını onlar yapar ve herhalde bütün dünyanın tramvaylarında bilfiil hissedardırlar. (Maba'di gelecek nushada)